

Advies inzake de vraag „Zijn er adviezen en (of) maatregelen gewenst ten aanzien van de hoeveelheid en (of) aard der vetten in de voeding van de Nederlandse bevolking?”

Er blijkt een positieve correlatie te worden gevonden tussen de hoogte van het cholesterolgehalte in het bloed en het optreden van atherosclerotische afwijkingen, i.c. ischemische hartziekten. De vervanging van verzadigde door meervoudige onverzadigde vetzuren in de voeding heeft een daling van het cholesterolgehalte in het bloed tot gevolg.

Op grond van deze gegevens adviseert de meerderheid van de Voedingsraad (1973), in de voeding van de gehele bevolking verzadigde door meervoudig onverzadigde vetzuren te vervangen, opdat het optreden van atherosclerotische afwijkingen, i.c. ischemische hartziekten, zal afnemen.

Voordat wij dit advies kunnen onderschrijven, dienen eerst de volgende vragen te worden beantwoord:

(1) Voorkomt een daling van het cholesterolgehalte in het bloed als gevolg van vervanging van verzadigde door meervoudig onverzadigde vetzuren in de voeding atherosclerotische afwijkingen, i.c. ischemische hartziekten?

(2) Is er één populatie met een bepaalde verdeling van het cholesterolgehalte in het bloed, waarbij de kans op het ontstaan van atherosclerotische afwijkingen toeneemt wanneer het cholesterolgehalte stijgt, of zijn er meer populaties, elk met een bepaalde verdeling van het cholesterolgehalte in het bloed? Indien dit laatste het geval zou zijn, is dan de kans op het ontstaan van atherosclerotische afwijkingen in de verschillende populaties dezelfde?

Zolang deze vragen niet afdoende beantwoord zijn, is het meerderheidsadvies van de Voedingsraad, in de voeding van de gehele bevolking verzadigde door meervoudig onverzadigde vetzuren te vervangen, onvoldoende gemotiveerd. De verstrekkende maatregelen, die een dergelijk advies met zich meebrengt, zijn dan niet verantwoord.

Krachtige steun verdient daarom het minderheidsadvies van de Voedingsraad, waarin de onduidelijkheden van het meerderheidsadvies in alle duidelijkheid zijn verdisconteerd. Het valt te betreuren, dat in het nummer van het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* van 29 december 1973 commentaar door voorstanders van het minderheidsadvies ontbreekt.

Literatuur: Dalderup, L. M. (1973) *Ned. T. Geneesk.* 117, 1964. — HEUSDEN, E. G. VAN (1973) *Ned. T. Geneesk.* 117, 1982. — Voedingsraad (1973) *Ned. T. Geneesk.* 117, 1984. — WIJN, J. F. DE (1973) *Ned. T. Geneesk.* 117, 1969.

Leiden, 24 januari 1974

J. K. RADDER
H. M. J. KRANS
R. E. NIKKELS
J. TERPSTRA

De brieven schrijvers zouden naast het advies van de Voedingsraad ook de literatuurstudie, een samenvatting van meer dan 500 literatuurplaatsen, moeten bestuderen, daar

hierin reeds een deel van de antwoorden op hun vragen te vinden is. Door haar omvang kon deze studie niet te zamen met het advies in dit tijdschrift worden opgenomen. *Verlagen en rapporten Volksgezondheid*, 1973, Nr. 25, bevat het volledige advies met de daarbij behorende literatuur. In het maartnummer 1974 van *Voeding* wordt de literatuurstudie ook gepubliceerd.

Van de op het moment dat het rapport verscheen nog niet bekende literatuur wordt in het bijzonder aanbevolen: *The pathogenesis of atherosclerosis*, onder redactie van R. W. WISSLER en J. C. GEER (American Association of pathologists and bacteriologists, The Williams and Wilkins Cy., Baltimore 1972) en het artikel van J. STAMMLER en F. H. EPSTEIN, Coronary heart disease: risk factors as guides to prevention action (*Preventive Med.* 1972, bl. 27).

Op de eerste vraag kan met ja geantwoord worden. De verhoging van de kans voor het krijgen van hartziekten is in genoemde publikaties uiteengezet voor ieder van de factoren — verhoogd cholesterolgehalte in het serum, verhoogde bloeddruk en sigaretten-roken — afzonderlijk en van de drie factoren gezamenlijk. In het laatste geval neemt het risico achtvoudig toe. In onze cultuur is het op het ogenblik uiterst moeilijk een „eenvoudige” voeding te gaan gebruiken die efficiënt is ten aanzien van het cholesterolgehalte en die minder vet bevat. Het feit dat aan vele voedingsmiddelen extra vet is toegevoegd, maakt de kans van slagen weinig reëel. Vrijwel al het vet dat door de industrie wordt gebruikt, is verzadigd vet. Dit maakt dat wanneer de consument zelf maatregelen neemt en geen vet meer gebruikt voor het besmeren van boterhammen of voor het middagmaal, het totale vetgebruik wel lager wordt, doch de samenstelling verslechtert.

Gegevens omtrent de tweede vraag zijn te vinden in het artikel van STAMMLER en EPSTEIN over *National pooling project* (V.S.), waarin vijf „prospective” studies met een duur van 10 jaar zijn samengevat en geanalyseerd en waaraan door 7594 personen werd deelgenomen. Bij het stijgen van het cholesterolgehalte in het bloed binnen populaties neemt de kans op atherosclerotische afwijkingen toe.

Wageningen, februari 1974

C. DEN HARTOG

Vroege en late complicaties van de veneuze trombose van het been

Bij het artikel van R. BIEGER, M. J. BOEKHOUT-MUSSERT en E. A. LOELIGER (1974) wil ik enkele opmerkingen maken.

1. De behandeling en profylaxe van trombose met orale coagulantia worden tegenwoordig algemeen erkend als zeer waardevol. Het is daarom goed dat deze studie is verschenen over een na-onderzoek van een groep patiënten ruim dertig maanden na het doormaken van een trombose, die uitsluitend werden behandeld met coagulantia. Uit tabel 2 blijkt dat slechts 18 patiënten uit een groep van 68 geheel vrij van klachten waren. Van de resterende 50 hadden er 23 zelfs vrij ernstige klachten.